

Overeen

katholieke vereniging voor oecumene athanasius en willibrord

Leven uit dezelfde Bron Willibrordzondag 9/11/03

De Samen op Weg kerken staan aan de vooravond van hun besluit tot vereniging in de Protestantse Kerk in Nederland. Op 12 december zullen de hervormde, gereformeerde en lutherse synode definitief besluiten tot de vereniging van hun kerken. Een proces van meer dan veertig jaar komt daarmee tot voltooiing. De Katholieke Vereniging voor Oecumene roept katholieken in ons land op om op Willibrordzondag, de zondag voor de oecumene, in de voorbede om Gods zegen te bidden voor de Protestantse Kerk in Nederland.

Het proces dat de Samen op Weg kerken (SoW) op Pinksteren 1961 zijn begonnen, is het belangrijkste en meest omvattende oecumenische proces in ons land. Het begon als initiatief van achttien bevlogen hervormde en gereformeerde predikanten, die de gemeenten oproepen hun gescheidenheid te overwinnen. Samen op Weg groeide uit tot een mega-operatie, waarbij drie reformatorische kerken op alle niveaus betrokken waren, van gemeentelid tot synodevoorzitter en van kerkenraad tot synode. In de loop der jaren verloor proces veel van haar glans en uitstraling. Dat was waarschijnlijk onvermijdelijk. In het proces naar de vereniging van de kerken kwamen allerlei moeilijke vragen rond zeggenschap en beheer van bezittingen en over identiteit en waarheid aan de orde. Deze zijn in een langdurig en zorgvuldig proces, de procedures van de kerken respecterend, behandeld. Met vasthoudendheid en veel geduld hebben de SoW kerken dit hele proces doorlopen. Een nieuwe kerkorde, ordianties en regelingen vormen de basis voor het functioneren van de Protestantse Kerk in Nederland. De kerkorde gaat uit van de zelfstandigheid van de plaat-

selijke gemeente en geeft veel ruimte aan verscheidenheid. Na 12 december treedt een overgangsfase in die duurt tot 1 mei 2004. Op die datum treedt het verenigingsbesluit officieel in werking. Niet iedereen is het overigens eens met de nieuwe kerkorde

en de vereniging. Mogelijk zullen plaatselijke kerkgemeenschappen zelfstandig verder gaan, of aansluiting zoeken bij andere kerken. De Protestantse Kerk in Nederland verenigt nog lang niet alle reformatorische kerken en denominaties. De komende maanden zullen dus buitengewoon spannend zijn.

Geleefde oecumene

Hoewel het SoW proces een zaak is van kerken uit de Reformatie, kan het de andere kerken en christenen niet onverschillig laten. De SoW kerken zijn een belangrijke steunpilaar van de oecumenische beweging in ons land. In de oecumenische beweging ontmoeten we elkaar als broeders en zusters in Chris-

tus. Vriendschappen, gemengde huwelijken en de vele hartelijke contacten tussen pastores, theologen en kerkleiders hebben de banden tussen de kerken versterkt.

In de geleefde oecumene zijn we betrokken bij elkaars wel en wee. Het motto voor de viering van deze Willibrordzondag, Leven uit dezelfde bron, sluit daar, onder verwijzing naar de ene doop, bij aan. Het sacrament van het doopsel is in de katholieke visie het teken dat ons

door Christus verbindt met andere christenen en kerken. We mogen en kunnen dat in ons leven op vele manier zichtbaar maken, terwijl we samen verder trekken op de oecumenische weg.

De weg naar eenheid

De SoW kerken hebben vasthoudend gewerkt aan hun idealen en

overtuigingen op het gebied van de oecumene.

lees verder op p. 8

- De **jaarvergadering** van de vereniging op 7 november staat 's middags in het teken van de eenwording van de SoW kerken: Groeien naar eenheid. Omgaan met verschillen (p. 8). Geef u op! T 073 6136471
- E **secretariaat@oecumene.nl**.
- Bestel **liturgische suggesties**, posters en gebedsprentjes voor Willibrordzondag.
- **Steun** het werk voor de oecumene en maak een gift over op girorekening 801919 t.n.v. de Katholieke Vereniging voor Oecumene.

Meer informatie over Willibrordzondag op www.oecumene.nl.

Dick Akerboom:

'Ruimte geven en vertrouwen'

Dick Akerboom (1947) is docent patristiek en geschiedenis van de theologie aan de Theologische Faculteit van de Universiteit van Tilburg en lid van het bestuur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene. Het katholieke dorp waar hij werd geboren telde welgeteld drie protestanten.

De ene protestant was bakker, de andere twee waren timmerman. De beste timmerlui uit het dorp, dus als er iets vertimmerd moest worden aan de katholieke kerk werden zij gevraagd. De bakker kreeg door de pastoor een bakkerswijk aangewezen, zodat hij klandizie had. In die tijd kochten katholieken meestal niet bij protestantse middenstanders. "We woonden in Roelofarendsveen (gemeente Alkemade), een kleine katholieke enclave in West-Nederland. Die drie protestanten waren geheel opgenomen in de gemeenschap. Als de pastoor zijn ronde huisboek maakte door het dorp, nam hij, in overleg met de predikant van het naburige dorp, die drie protestanten mee." "Mijn vader had aan zijn verzetstijd veel niet-katholieke vrienden overgehouden; protestanten, want communisten had je bij ons niet. Je had elkaar nodig in de strijd tegen de vijand. Dat schiep een band die ook na de oorlog hecht bleef. Als een van zijn verzetskameraden een functie aanvaarde in de protestantse kerk, ging mijn vader daar wel naartoe en nam hij mij als klein jongetje soms mee. Al vroeg kreeg ik de boodschap mee dat je mensen niet moet uitsluiten. Het was een geleefde oecumene die zich niet bezighield met leerstellige problemen. In de jaren zestig zette ik bewuste stappen in de oecumene toen ik theologie studeerde in Amsterdam. Het ideaal was een zichtbare eenheid van de kerk over heel de wereld, te beginnen in Nederland. De Katholieke Theologische Hogeschool, de UvA en, in mindere mate, de VU probeerden in die jaren tot één theologische faculteit komen voor alle confessies. Helaas kwam het er niet van, hoewel de plannen in een vergevorderd stadium waren. Oecumene was pionieren. We leerden een andere manier van denken kennen en een andere spiritualiteit. Ik kroop door de protestantse dogmatiek heen en probeerde de geloofsbeleving van met name lutherse en calvinistische christenen op het spoor te komen. De religieuze beleving van diepmenselijke ervaringen is niet aan confessies gebonden. De waarde van wat we geloven zit hem in wat we in ons hart dragen.

Dat komt soms dogmatisch tot uiting, maar vaker in uitingen

van vroomheid. In liederen en liturgie is geloofsgoed soms beter bewaard gebleven dan in dogmatiek. Vaak zijn dogmatische formuleringen polemisch van aard, bedoeld om anderen uit te sluiten. Men laat het zoeken naar de waarheid niet rustig zijn gang gaan. We moeten vol vertrouwen ruimte geven aan datgene wat zich in alle rust ontwikkelt, maar de theologie niet loslaten. Dat geldt ook voor de manieren waarop men in parochies probeert vorm te geven aan het geloof. Op de ene plek is men oecumenisch verder dan elders. Wij willen graag gelijktijdigheid en willen dat regelen in geboden en verboden, maar de ene persoon ontwikkelt zich nu eenmaal iets sneller dan de andere. Dat geldt ook voor gemeenschappen.

Mijn oecumenische ideaal is zoveel ruimte en vertrouwen dat kerken groeien naar verzoende verscheidenheid, waarin ze eenheid beleven. De eenheid die Christus wenste moet voorop staan. De apostelen gingen naar verschillende volkeren die eigen vormen van geloofsbeleving ontwikkelden. Toch hadden ze het gevoel dat ze bij elkaar hoorden. We moeten sámen aan het werk en ons daarbij niet afvragen of die ander wel recht in de leer is. De kerk moet een gezicht hebben in de samenleving, ontwikkelingen duiden en mensen structuren aanbieden waarmee ze verder kunnen."

Akerbooms vrouw is luthers. Beide echtelieden kiezen ervoor in hun eigen kerk te blijven. "Als je dat doet, lijdt je pijn aan de oecumene." Samen zijn ze peetoom en peettante van een nichtje in Duitsland. "Toen ze haar eerste heilige communie deed, werd duidelijk gemaakt dat de eucharistie enkel voor katholieken was. Theologisch klopt dat, maar op zo'n moment doet dat zeer. Je zet je samen in voor de geloofsopvoeding van een kind, maar op momenten dat er belangrijke dingen gebeuren, wordt een van beiden uitgesloten. Dat doet vreselijk zeer. Ik kan het theologisch beredeneren, maar ik denk dat het daar uiteindelijk niet om gaat. Uiteindelijk gaat het om wat mensen samen geloven, hoe zij dat geloof beleven en daaraan vorm geven."

AANMELDING

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoon:

E-mail:

- meldt zich aan als lid van de Katholieke Vereniging voor Oecumene
- meldt zich aan als donateur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene
- wil graag meer informatie over de Katholieke Vereniging voor Oecumene

Stuur deze bon op naar:
Katholieke Vereniging voor Oecumene
Walpoort 10
5211 DK 's-Hertogenbosch

Of stuur een e-mail naar:
secretariaat@oecumene.nl

overeen

COLOFON

Overeen is een uitgave van de Katholieke Vereniging voor Oecumene Athanasius en Willibrord. Leden en donateurs ontvangen Overeen drie keer per jaar door overmaking van ten minste € 15,- op giro 801919. De vereniging ontstond op 1 januari 2001 uit een fusie van Aktie en Ontmoeting Oosterse Kerken en de Sint Willibrord Vereniging. De doelstelling van de vereniging is: het bevorderen van de eenheid van de verschillende christelijke kerken van oost en west. Word lid of donateur en ondersteun de actieve inzet voor oecumenische samenwerking! Een lidmaatschap kost 15,- euro per jaar. De vereniging is afhankelijk van giften en donaties.

Redactie:

Hoofdredacteur: Geert van Dartel
Eindredacteur: Daphne van Roosendaal

Vormgeving en druk:

Van Stiphout, Helmond

Katholieke Vereniging
voor Oecumene
Athanasius en Willibrord

Walpoort 10
5211 DK 's-Hertogenbosch

Telefoon: 073 6136471

E-mail: secretariaat@oecumene.nl

Internet: www.oecumene.nl

Girorekening: 801919

ISSN 1568-2862

Vliegtuigjes vouwen in het bisdom Utrecht

Leer vliegtuigjes vouwen op:
<http://www.ervaar.nu/vouwen>

Als leraar stond ik vaak verbaasd over het gemak waarmee leerlingen vliegtuigjes vouwden van het schoolblad. Er was zo hard gewerkt aan vorm en inhoud van dat papier. Ondertussen zouden diezelfde leerlingen boos zijn geweest als ze het blad niet hadden ontvangen. Met de Charta Oecumenica, handvest voor groeiende samenwerking van de kerken in Europa, lijkt het niet veel anders te gaan. Maar het onderwijs leert ook dat herhaling de beste leermeester is.

Jarenlang is er naar de Charta toe geleefd, met kerkendagen en Europese Assamblees, en met talrijke publicaties. Er moest iets komen waar de kerken in Europa zich achter zouden scharen en waarmee ook wat gedaan kon worden. Nu is de Charta er en wordt er niet naar om gekeken. Ik voel mezelf soms een repeterende wekker die steeds opnieuw begint over de charta. Ik doe dat met plezier omdat datzelfde onderwijs me leerde: herhaling is de beste leermeester.

Van het papier van de Charta kunnen niet veel vliegtuigjes worden gevouwen. Soms lees je er iets over in het kerkblad, of staat de Charta op de agenda van een parochieavond of een bijeenkomst van een raad van kerken. In enkele plaatsen is er een kerkendag aan gewijd. Maar veel informatie is waarschijnlijk in de prullenbak beland of in de papiermassa van de pastor of de parochiesecretaris verdwenen. Zo wordt een machtig hulpmiddel bij welke vorm van kerkenwerk en pastoraat dan ook gemist. De Charta is een machtig hulpmiddel. Daarom heeft de Stuurgroep Oecumene met haar Adviesraad alle parochies en dekenaten in het aartsbisdom, en alle dienstverleners, gevraagd voor het nieuwe seizoen één onderwerp uit de Charta te kiezen om daarmee aan de slag te gaan. Om die keuze gemakkelijker te maken deed de Stuurgroep concrete voorstellen. Want waar moet je beginnen als je de Charta nauwelijks kent? Voor ieder pastoraal werkveld werd een suggestie uitgewerkt.

Voor liturgie: het bevorderen van huisdiensten en getijdengebed. Voor diaconie: het betrekken van christenen uit asielzoekerscentra en zij die een verblijfsvergunning hebben bij parochies en gemeenten, opdat ze ook weer een kerkelijk thuis krijgen. Voor catechese: het gezamenlijk bijbel lezen en uitwisselen van geloofservaringen met christenen elders in de wereld.

Papier is geduldig

In juni zijn alle parochiebesturen in een uitvoerige brief uitgenodigd om een keuze te doen en heel de parochie bekend te maken welke verplichting in het komende pastorale jaar op basis van de Charta Oecumenica wordt aangegaan. In september ontving iedere parochie informatie over de drie projecten. Bovendien werden parochies en dekenaten er op attent gemaakt dat de Zesde Diocesane Plat-

formdag Oecumene op 15 november in Apeldoorn in het teken van de Charta Oecumenica staat en dat dan met name de gekozen projecten worden ondersteund. De uitnodiging om deel te nemen is allereerst gericht tot de parochiebesturen en de parochievergaderingen. De papieren informatie vraagt om meer, wil het project slagen. Pastores en het parochiële kader moeten enthousiast worden. Door de dekenale cura's (vergadering van pastores), door het diocesane blad voor

'De charta werd ondertekend, maar het vliegtuig staat nog aan de grond.'

pastores en vooral door persoonlijke benadering wordt getracht velen te bereiken én te motiveren.

Raket aan de grond

Is de Charta gelanceerd door de Europese kerkleiders toen ze het handvest in 2001 ondertekenden in Straatsburg, of door de Nederlandse kerkelijke ondertekenaars in Utrecht in 2002? Dat kun je eigenlijk niet zeggen. Er is een lont aangestoken, die nog niet tot een geweldige ontbranding geleid heeft. De raket staat nog aan de grond. Het beeld van de vliegtuigjes is dan ook beter. Er worden er nogal wat afgeschoten, maar vele vliegtuigjes missen doel. Met de platformdag willen we in een aantal parochies christenen stimuleren om chartavliegtuigjes af te schieten binnen het bereik van de eigen parochie of het eigen samenwerkingsverband.

Dat stimuleren we door ervaringsverhalen te laten vertellen. Het zijn geen succesverhalen, maar getuigenissen van bevoegen mensen die vertellen over het waarom en wat van hun initiatieven. Zulke mensen zullen er die dag zijn. Een diocesane oecumenedag komt het beste uit de verf als het programma ludiek informatief is.

'Kom mee en je zult het zien', zei Jezus (Joh.1,39) toen hij de twee leerlingen uitnodigde die door Johannes nieuwsgierig waren gemaakt en Hem vroegen waar Hij zijn verblijf hield. Kom mee en je zult het zien. Dat is de bedoeling van de platformdag over de Charta Oecumenica: volgelingen van Jezus nieuwsgierig maken en laten zien waar Hij verblijft. We willen dat sommige vliegtuigjes het doel raken en wat teweeg brengen.

Henk van Doorn, bisschoppelijke gedelegeerde voor oecumene aartsbisdom Utrecht

De platformdag oecumene

Een doe- en praatdag over:

Plaatsen van dagelijkse Schriftlezing en gebed in parochies en wijken.

Gezamenlijk luisteren, bidden en zingen wordt in de gezinnen steeds moeilijker. Daarom zoeken we alternatieven. Op verschillende plaatsen in ons bisdom probeert men samen tijd te vinden voor gebed. Kleine groepen mensen, die vaak uit verschillende kerken komen, komen bij elkaar om in de Schriften te lezen, te bidden en (psalmen) te zingen. In kapellen, maar ook bij mensen thuis.

Gezamenlijke bijbelstudie en uitwisseling van geloofservaringen met kerken in en buiten Europa.

Christenen in Zanatepec en Westervoort lezen evenzelfde bijbeltekst en wisselen uit wat men erin verstaat. Dat is boeiend, lastig én verrijkend. God spreekt niet over de hoofden van de mensen heen, maar kijkt ze aan in hun situatie. Het is een weldaad om dat te ervaren. We willen stimuleren dat er meer van deze uitwisselingsgroepen ontstaan.

Ga en Leer. Het geeft niet of je veel of weinig doet, als je het maar ter wille van de hemel doet' (Menachot 13,11). Met LEV-cahiers ('Leren en Vernieuwen') werken we met bijbelteksten, Midrasj en Talmoed en met middeleeuwse en moderne commentaren. Samen spreken over je geloof, we doen het steeds minder. De Charta daagt ons er toe uit.

Het verwelkomen van asielzoekers in onze kerken. Niet geheel ten onrechte worden de kerken uit angst voor zendingsdrang nogal eens buiten de deur van asielzoekerscentra (AZC's) gehouden. Tegelijk vragen juist de kerken aandacht van de gelovigen voor de problematiek van asielzoekers en vluchtelingen. Daarom willen we in samenwerking met andere kerken, met het vluchtelingenwerk en de verantwoordelijken van de AZC's, de mogelijkheden van het welkom heten van christenen bekijken. Nogal wat bewoners van asielzoekerscentra zijn christen (uit Oost-Europa, Egypte, Turkije, Irak, Somalië). Soms is zelfs het christen zijn de reden om asiel te zoeken. We willen hen welkom heten in onze gemeenschappen en we kunnen waarschijnlijk heel wat van hun wijze van christen zijn leren.

Wat in stilte bloeit

Kerkmuziek en oecumene

De Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging (NSGV) bestaat 125 jaar. De vereniging, die de kwaliteit van de liturgische muziek bewaakt en bevordert, heeft 9 november, als we ook Willibrordzondag vieren, uitgeroepen tot 'Zondag van de Kerkmuziek'. Daarom in dit nummer van Overeen: een artikel over kerkmuziek en oecumene.

Muziek 'werkt'! Iedereen weet uit eigen ervaring, hoe muziek je stemming kan beïnvloeden, zowel in positieve als in negatieve zin. Muziek schept sfeer, maar doet veel meer dan dat. Door te zingen, te musiceren kunnen mensen uitdrukking geven aan wat er diep in hen zelf leeft en anderen daarin laten delen. Omdat muziek vaak juist daar tot spreken komt, waar woorden tekortschieten, is het niet verwonderlijk dat ook in de dialoog van God en mens, in ons gelovig vieren dus, zang en muziek een onvervangbare plaats innemen.

Muziek in de liturgie schept ruimte voor bezinning en opent mensen voor het geheim. Muziek tilt ze uit boven zichzelf. Zingend loop je vooruit op wat nog niet is, op de toekomst die goed is, die van God is. Daarbij nemen wij nogal eens woorden in de mond, die groter zijn dan wijzelf, 'grote geloofswoorden' die ons niet altijd even gemakkelijk over de lippen komen. Zingend lukt het beter. Wij zingen ons geloof dan niet uit, wij zingen ons het geloof te binnen. Muziek kan mensen ook vertrouwdheid geven en als het tot 'samen zingen' komt, schept muziek verbondenheid.

De Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging, die zich binnen de Rooms-katholieke Kerk in Nederland geroepen weet om de kwaliteit van de liturgische muziek te bewaken en te bevorderen, bestaat 125 jaar. Naast vele andere activiteiten op landelijk en diocesaan niveau heeft zij 9 november 2003 uitgeroepen tot 'Zondag van de Kerkmuziek'. Zij hoopt dat er op die zondag in alle kerken bijzondere zorg zal worden besteed aan het muzikale aspect van de liturgie, dat in zoveel mogelijk geloofsgemeenschappen de jubileumcomposities zullen klinken die in opdracht van de NSGV zijn verschenen, en dat men ook in de verkondiging stil zal staan bij 'muziek en zang in de liturgie' en wat dat voor het geloofsleven van mensen kan betekenen. Op dezelfde zondag wordt Willibrordzondag gehouden. Een onderwerp als 'kerkmuziek in oecumenische perspectief' ligt daarmee voor de hand.

Kerkmuziek en oecumene

Wat nadenkend over die combinatie van 'kerkmuziek' en 'oecumene' komen bij mij de beginwoorden van een tekst van Huub Oosterhuis boven: 'Wat in stilte bloeit, in de luwte van tuinen'. Er zijn de theologische discussies op hoogkerkelijk niveau, bijvoorbeeld over de intercommunie, die bij gelegenheid van een prinselijk huwelijk

of een grote landelijke manifestatie ineens weer de media halen. Die discussies zijn van belang en zullen nog lang gevoerd moeten worden, maar de échte oecumene gebeurt toch 'in stilte, in de luwte', aan de basis. Dat heb ik de afgelopen vakantie opnieuw ervaren, toen ik de Elfstedentocht fietste en in heel wat van die mooie, oude Friese kerkjes met mensen in gesprek raakte.

Die oecumene die 'in stilte bloeit, in de luwte' kom je ook tegen bij de kerkmuziek. Vakmensen en bestuurders uit verschillende kerken weten dat ze voor dezelfde taak staan. Ze zoeken elkaar op, wisselen ervaringen uit en leren van elkaar. De redacties van bekende tijdschriften op gebied van liturgie en kerkmuziek, zoals Continuo en Eredienstvaardig, kiezen hun redactieleden en medewerkers vanuit verschillende denominaties en ervaren dat als een verrijking. En ik heb sterk het vermoeden, dat er in heel wat parochies en gemeenten nogal eens wat gezongen wordt wat het eigen (zang)boekje te buiten gaat, en dat men voor de uitbreiding van het repertoire graag put uit de bronnen die door christelijke zusterkerken zijn aangeboord. Meer dan een sterk vermoeden is het niet, ik kan het niet met cijfers en onderzoeksresultaten onderbouwen. Wat ik wel kan, is iets van die 'groeiende oecumene' op muzikaal gebied schetsen aan de hand van enkele van de belangrijkste zangbundels en liturgieboeken die in de loop der tijd zijn verschenen.

Een viertal bundels

De eerste weerslag in boekvorm van 'gezongen oecumene' is en blijft het 'Liedboek voor de Kerken'. Dat men er in 1973 in slaagde dit liedboek tot dé zangbundel van een vijftal heel verschillende protestantse deelkerken te maken, is een godswonder te noemen. De Rooms-katholieke Kerk achtte, zo lees ik in het voorwoord, de tijd nog niet rijp, maar er zijn wel enkele rooms-katholieke dichters en componisten die een belangrijke bijdrage hebben geleverd. Met name Huub Oosterhuis, met vijftien teksten, en de componist Bernard Huijbers.

De bescheiden rooms-katholieke tegenhanger van het Liedboek is de bundel 'Gezangen voor Liturgie'. Deze verscheen

in 1984 en werd in 1996 aanmerkelijk uitgebreid. Naast de vele kwalificaties die men deze inmiddels steeds meer verspreide bundel kan toedichten, hoort zeker ook die van 'oecumenisch'. Het Liedboek is een van de bronnen waaruit het meest wordt geput. Zeker meer dan vijftig liederen zijn eraan ontleend.

Hoewel beide bundels nogal wat gemeen hebben, is er ook een groot verschil. Terwijl het Liedboek, als typisch zangboek voor de zingende gemeente, alleen psalmen en gezangen in liedvorm heeft, biedt Gezangen voor Liturgie naast liederen een variëteit aan muzikale genres, zoals acclamaties, beurtzangen, canons, litanieën etc., die interactie tussen cantor of koor en zingende gemeenschap veronderstellen. Naast deze twee min of meer officiële bundels verdient ook vermelding het kleine bundeltje met honderd liederen voor de eredienst, dat in 1993, twintig jaar na het Liedboek, verscheen onder de titel 'Zolang er mensen zijn'. Het bevat alleen teksten van Huub Oosterhuis. Deze dichter, die meer dan wie ook heeft bijgedragen aan een oecumenische liedcultuur in Nederland, zal, zegt het voorwoord, in een nieuwe uitgebreide versie van het Liedboek 'zeker royaler vertegenwoordigd zijn'.

Zeer interessant tenslotte is het muzikale gedeelte in het 'Dienstboek, een proeve', uit 1998. De typische protestantse voorkeur voor de liedvorm wordt hier rigoureuus doorbroken met een, ook qua herkomst, zeer gevarieerd aanbod aan responsories, acclamaties, beurtzangen, litanieën en refreinen. De keuze is blijkens het voorwoord mede bepaald, opdat men 'vertrouwd kan raken met de zangtradities in oecumenisch verband'.

Het 'Liedboek 2000'

Onder deze titel werkt men binnen de Reformatie aan een nieuwe uitgave van het Liedboek. Hoe die eruit zal zien en wanneer deze uiteindelijk verschijnt, ligt nog in de schoot der Voorzienigheid verborgen. Ook dit nieuwe boek zal nog geen zangbundel voor katholiek en protestant samen zijn. Als de voortekenen (de beleidsnota, de contacten met rooms-katholieken, de proefdeeltjes 'Zingend geloven') niet bedriegen, zal dit ongetwijfeld weer een stap verder worden op de weg van de gezongen oecumene, die in stilte bloeit!

Gerard Kock
Sint-Gregoriusvereniging

Uniek concert oosterse kerkmuziek in Den Bosch

Zaterdag 4 oktober zal de Sint Cathrienkerk aan de Kruisbroederhof in 's-Hertogenbosch het brandpunt zijn van oosterse en orthodoxe kerkmuziek tijdens een voor Nederland uniek concert waarbij drie koren uit drie verschillende oosterse tradities zullen optreden. Het tijdschrift Pokrof biedt dit concert abonnees én niet-abonnees aan om de 50ste jaargang te vieren.

De drie koren zijn zonder uitzondering liturgische koren. Daardoor brengen zij niet alleen bijzondere liederen, maar brengen zij ook de sfeer van de liturgie tot leven. Het Mor Ephrem koor uit Enschede zingt gezangen uit de Syrisch-orthodoxe liturgie en Mesopotamische volksliederen op melodieën van het begin van onze jaartelling. Het Roemeens-orthodoxe koor van seminaristen van het aartsbisdom van Cluj-Napoka (Transsylvanië) zingt liederen uit de Roemeens-orthodoxe traditie. Het Tilburgs Byzantijns Koor sluit de avond af met liederen uit de Slavisch Byzantijnse traditie.

Door deze drie koren samen te brengen, ontrolt zich gedurende de avond de brede horizon van de oosterse kerken en hun rijke liturgische en spirituele tradities. Het concert is een muzikale reis vanuit christelijk Mesopotamië, het oude bijbelse land ingeklemd tussen Eufraat en Tigris, via de bergen en vlakten van Roemenië naar de 'oude' Russische landen.

Het concert is een van de onderdelen waarmee het tijdschrift Pokrof haar 50-jarig bestaan viert. Het concert is voor abonnees én niet-abonnees. Wie verjaart, trakteert! Daarom is de toegang tot het concert gratis. Na afloop van het concert vindt er een collecte plaats voor een door Pokrof geadopteerd project voor geestelijk gehandicapte weeskinde- ren in Kalmukië.

Tip!

Verzekert u van een plaats door u vooraf aan te melden en een plaats te reserveren. Het concert begint om 19:30 uur. Het is raadzaam iets eerder te komen, omdat de plaatsen vanaf 19:15 uur worden vergeven aan andere bezoekers. De toegang is gratis. Het concert vindt plaats in de Sint Cathrienkerk aan de Kruisbroederhof 4 in Den Bosch. Het concert duurt tot ongeveer 21:45 uur.

Aanmelding en meer informatie: T 073 6136471, E secretariaat@oecumene.nl, I www.oecumene.nl

Unieke icoonkaartenset Pokrof

Iconen laten ons op indringende wijze kennismaken met de oosterse spiritualiteit. Daarom besteedt Pokrof in bijna alle nummers aandacht aan de icoonschilderkunst. Bij gelegenheid van het 50-jarige jubileum geeft de redactie een bijzondere serie icoonkaarten uit. De brochure 'Omgekeerd perspectief' begeleidt de kaarten.

Drie Nederlandse icoonschilders verleenden hun medewerking. Ze stelden iconen beschikbaar en vertelden over het schilderen van iconen. Het thema van de acht verschillende icoonkaarten is 'genegenheid'. Liefde en genegenheid tussen mensen zijn immers drijfveren in het bestaan. In vreugde en verdriet is het goed om te ervaren dat anderen daar in willen delen.

'Bij God is niets mislukt'

Icoonschilder Lidy Schuh, pastoraal werker in Tilburg, liet Pokrof de door haar geschilderde icoon fotograferen waarop Jezus zijn arm om Menas heenslaat. 'Veel mensen hebben behoefte aan een arm om hun schouder.' De arm van Jezus is op deze icoon buitenproportioneel lang. 'Dat is mooi symbolisch: als die arm zo lang is, kan Hij er bij mij ook bij.'

Het is een Koptische icoon, waarop de figuren niet de juiste proporties hebben. Lidy Schuh: 'Wij zijn geneigd bij dat soort lijfjes te denken dat ze mislukt zijn, maar bij God is niets mislukt.' Jezus houdt het evangelieboek vast en Menas een rol. Alsof hij een stukje van het evangelie heeft opgepakt en het verder heeft gedragen. Menas leefde in de derde eeuw. Na de dood van zijn ouders wilde hij monnik worden, maar door een list kwam hij terecht in het leger. Toen er een christenvervolg dreigde, trok hij de woestijn in en werd kluisenaar. Om na vijf jaar terug te keren naar de samenleving. Toen hij tijdens de jaarlijkse ruiterspel in de stad Cotyna-eum de arena van het amfitheater inliep en de woorden van Jesaja schreeuwde 'Ik laat Mij zoeken door hen die niet naar Mij vragen, Ik laat Mij vinden door hen die Mij niet zoeken' werd hij gevangen genomen, gemarteld en onthoofd.

Voor Lidy Schuh gaat het verhaal van Menas over de spanning tussen contemplatie en actie, de spanning tussen eenvoud en het maatschappelijk wapengekletter. 'Het is een uitdaging om niet in de woestijn te blijven,' vertelt ze, 'want er is werk aan de winkel. Ondertussen is de woestijn van wezenlijk belang.'

Omgekeerd Perspectief

De titel van de brochure die de kaartenset begeleidt, 'Omgekeerd Perspectief', is ontleend aan het interview met zuster Delian de Brouwer (scmm). Zij vertelt over

De icoon van Jezus en Menas. Geschilderd door: L. Schuh. Fotografie: F. van den Brand.

de theologische betekenis van de techniek van het omgekeerde perspectief, die de lijnen op een icoon naar voren laat lopen, naar de beschouwer, die zo wordt betrokken in de afbeelding.

Het omgekeerde perspectief is het duidelijk te zien op de icoon van schilder Geert Hüsstege van Jezus en de Geliefde Leerling. Om het effect te benadrukken, tekent Hüsstege de lijnen van de tafel waaraan ze zitten naar het midden van de icoon, zodat de beschouwer van de icoon mee aan tafel komt te zitten.

Naast techniek is dit ook theologie. Zuster Delian: 'Christenen moeten leven volgens het omgekeerde perspectief. De Bijbel staat er vol mee: heb uw vijanden lief, de armen zullen de rijkdom erven, de verdrieten zullen vertroost worden. Alles wordt omgekeerd. En alles wat omgekeerd is, moet je proberen in je leven.'

Door iconen worden we uitgenodigd en uitgedaagd om te blijven groeien. Pokrof hoopt dat de icoonkaarten en de brochure daaraan bij mogen dragen.

Daphne van Roosendaal

De sets icoonkaarten kosten € 9,50 (Nederland) en € 10,25 (België). De brochure Omgekeerd Perspectief kost € 2,50 bij bestelling van een of meer kaartensets. NB exclusief verzendkosten kosten de kaartensets € 8,00.

U kunt de icoonkaarten en Omgekeerd Perspectief bestellen via T 073 6136471 E secretariaat@oecumene.nl. Ook voor een gratis kennismakingsnummer van Pokrof.

‘Verschillende zangstijlen laten echte eenheid in verscheidenheid zien’

Xavier Verbeke, slavist en specialist in orthodoxe kerkmuziek, is lid van de orthodoxe parochie van Gent in België. Overeen legt hem enkele vragen voor in verband met kerkmuziek en oecumene.

Kan de liefde voor de orthodoxe muziek die er in veel kringen in het westen bestaat, volgens u een brug naar de Orthodoxie slaan?

Zeër zeker! Het eerste contact met de Orthodoxie verloopt voor velen via de taal van de liturgische kunst: ze stappen een orthodoxe kerk binnen, ontdekken de pracht van de iconen, de fresco's of de mozaïeken, en ondergaan de plechtige, rijke gezangen. Velen voelen zich hierdoor aangesproken en willen meer aan de weet komen over de inhoud van de Orthodoxie. Het is een logische weg, omdat de iconografie en de gezangen de uiting zijn van de orthodoxe theologie en spiritualiteit. Wanneer u het heeft over de liefde voor de orthodoxe muziek in het westen, denkt u waarschijnlijk aan de Slavische muziek, en minder aan de eenstemmige Grieks-Byzantijnse zangstijl. Westerlingen lijken zich inderdaad goed terug te vinden in de Slavische gezangen. De stijl van die muziek gaat grotendeels terug op de 19e-eeuwse Duitse romantische koormuziek. Luister maar eens naar de koormuziek van Mendelssohn of Bruckner. Geen wonder dat wij westerlingen dat mooie muziek vinden! Maar wat velen niet weten, is dat de oude Slavische kerkmuziek heel anders klinkt en nauwer aansluit bij de Grieks-Byzantijnse gezangen. Beide zangstijlen liggen ons misschien minder goed in het gehoor, maar ze zijn zeer oud en vooral liturgisch waardevol. Ze verdienen het om door ons ontdekt en gewaardeerd te worden.

Hoe ziet u de orthodoxe muziek functioneren in de liturgie van de Rooms-katholieke Kerk, met name in de Romeinse ritus?

Muziek ervaar je nooit als het exclusieve eigendom van een persoon of een volk. Ik mag muziek van Bach beluisteren of spelen, al ben ik geen Duitser. Dit geldt des te meer voor kerkmuziek, die vaak, en zeker in het geval van orthodoxe kerkmuziek, van anonieme afkomst is en van generatie op generatie werd overgeleverd. Daarom vind ik dat de orthodoxe kerkmuziek niet het exclusieve eigendom van de orthodoxen is. Ik vind het dan ook geen enkel probleem als die muziek in de Romeinse ritus wordt gebruikt. Er is wel een 'maar'. Orthodoxe kerkmuziek is nauw verbonden met de liturgie waarvoor ze geschreven is. Ze is louter functioneel: ze staat ten dienste van die liturgie. Voorts bestaat er een grote samenhang tussen de gezangen onderling. Niet enkel op stilis-

tisch vlak, maar ook door het gebruik van een systeem van acht kerktoonarden. Deze brengen structuur aan in de enorme hoeveelheid liturgische gezangen die de Orthodoxe Kerk rijk is.

Het ligt daarom niet voor de hand om zomaar wat orthodoxe kerkmuziek in een andere ritus in te voeren. Het kan, maar je dient te beseffen waar je mee bezig bent. Je loopt namelijk het gevaar dat, wanneer je bijvoorbeeld naast andere liederen ook enkele orthodoxe gezangen in de katholieke mis invoert, die gezangen louter 'op-smuk' worden van de dienst, omdat ze uit hun verband zijn losgerukt. Om nog maar te zwijgen over de stijlbreuk die er dan binnen de mis ontstaat. Ik heb zelf meegemaakt dat in een katholieke mis na de communie een stukje uit de Vespers van Rachmaninov werd gezongen. Jammer! Je zou toch minstens rekening

Zangers (detail van een Russische icon, 17e eeuw).

kunnen houden met de aard van de hymne. Maar ja, vaak zijn koren niet geïnteresseerd in de inhoud van de hymnen in het Kerkslavisch. Het kan ook anders, en dan verwijst ik graag naar mijn eigen ervaring in de rooms-katholieke kloostergemeenschappen van de Communautés de Jérusalem in Frankrijk, in het bijzonder in Vézelay, een prachtig stadje in de Bourgogne waar ik reeds verschillende malen de kerkdiensten bijwoonde. Zij zingen zelfgecomponeerde vierstemmige hymnen in de stijl van de Slavische kerkmuziek, maar nemen soms ook orthodoxe gezangen letterlijk over. Het grote verschil met elders is, dat zij die in de dienst invoeren op een plaats die liturgisch volledig verantwoord is.

Orthodoxen en katholieken die de Byzantijnse ritus vieren, delen vaak elkaars muziek. Wat is volgens u het oecumenische aspect daarvan?

Dat is een moeilijke vraag. Ik kan enkel herhalen dat kerkmuziek niet het eigendom is van een bepaalde kerk, maar samen-

hangt met de ritus, en dat wie dus de Byzantijnse ritus celebreert, logischerwijs ook de muziek zingt die daarmee samenhangt. Uiteraard wekt het gebruik van dezelfde ritus door orthodoxen en katholieken de indruk dat het er niet toe doet tot welke kerk je behoort, of dat er geen verschillen tussen de kerken bestaan. Dit terwijl er toch nog wezenlijke (theologische) discussiepunten bestaan tussen orthodoxen en katholieken.

Welke andere oecumenische kanten zou u willen belichten?

De kerkmuziek in oost en west is door de eeuwen heen sterk geëvolueerd: de Romeinse liturgie is volledig hervormd na het Tweede Vaticaans Concilie. Met als gevolg dat het gebruik van muziek overal vrij en dus anders is. Ook bij de protestanten is liturgische muziek vrij, terwijl zelfs de Russen vandaag totaal anders zingen dan pakweg 400 jaar geleden. Onze zangtradities en zanggewoontes lopen vandaag de dag dus sterk uiteen. Het is echter belang-

rijk, denk ik, terug te blikken in de tijd en te kijken naar de 'oude', authentieke zangtradities in oost én west. Dan zul je vaststellen dat die kerkmuziek volledig gelijk loopt qua opzet, inhoud en sfeer. Dan is er geen sprake meer van fundamentele verschillen tussen deze of gene christelijke kerkmuziek.

Het zou onthullend zijn eens een vesperdienst te vieren, waarin bijvoorbeeld de Gregoriaanse, Grieks-Byzantijnse en Oud-Russische zangstijlen worden gehanteerd. Ik ben er absoluut zeker van dat de aanwezigen verrast zouden zijn vanwege de gelijkenissen. Niet op strikt melodisch vlak natuurlijk, maar qua inhoud en sfeer. Ze zouden merken dat die verschillende zangstijlen dezelfde taal 'spreken'; dat er echte eenheid in verscheidenheid is. Dan pas zou ook duidelijk worden dat al die verschillende zangstijlen gemeenschappelijke wortels hebben. Vanuit oecumenisch standpunt is zo'n opzet zeer interessant.

Leo van Leijsen

Oecumene leven

De monastieke gemeenschap van Bose

Deze zomer werden in de nacht van 5 op 6 augustus, feest van Transfiguratie, drie leden van de monastieke gemeenschap van Bose in Noord-west-Italië plechtig geprofeet. 'Bose' viert dit jaar zijn dertigjarig jubileum. Het is een gemeenschap van mannen en vrouwen die komen uit verschillende kerken. Ze leven als monniken dagelijks de oecumene.

Tijdens het Vaticaans Concilie (1963-1965) kwamen in Turijn (Noord-Italië) zo'n 25 katholieke en protestantse studenten regelmatig bij elkaar in de flat van Enzo Bianchi (1942). Ze lazen gezamenlijk in de bijbel, bespraken het Concilie, aten en baden samen en de katholieken vierden er soms eucharistie. Er ontstond een plan van een communair leven.

Het prille begin

Uiteindelijk was het alleen de katholieke Enzo Bianchi, toen 22 jaar oud, die zich eind 1965 vestigde in een gehucht, Bose. Hij reisde langs monastieke centra als Taizé (protestant) en Athos (orthodox) om er inspiratie op te doen. Ook bezocht hij patriarch Athenagoras enkele keren. In

Het klooster van Bose in Italië. Foto: Chr. Forster.

1968 voegen zich een katholieke man, een katholieke vrouw en een Zwitserse mannelijke dominee bij hem, om het leven te delen. Ook leeft er een tijdje een moniale mee van het protestantse klooster Grandchamp in Zwitserland. In 1973 bestaat de groep uit ongeveer tien mannen en vrouwen, van wie er zeven op Pasen van dat jaar ten overstaan van hun kerkelijke leiders de monastieke geloften afleggen. Dat moment is de officiële stichtingsdatum van de monastieke gemeenschap Bose.

Eenheid leven in gemeenschap

Tegenwoordig bestaat de gemeenschap uit ongeveer 80 leden: mannen en vrouwen, protestanten en katholieken en een orthodoxe bisschop in ruste, die een gedeelte van het jaar in Bose verblijft. Ze leidden een leven van gemeenschap, van celibaat en van gehoorzaamheid aan het evangelie. Meer dan dat men van een vastomlijnd oecumenisch plan vertrok, ging men de oecumene in het dagelijks samenleven als monniken leven. Daarbij geeft men, ieder in trouw aan zijn of haar eigen kerk, de onderlinge gemeenschap van christenen gestalte. Het gaat om het luisteren naar de ander,

die broeder of zuster is, van welke kerkelijke traditie deze ook komt. Het gemeenschappelijk leven als monniken is een grote oecumenische kracht.

Het liturgische en het persoonlijke gebed staan centraal, alsook het lezen van de Bijbel, zowel in de eredienst als in de individuele lezing (lectio divina, geestelijke lezing), waarover Bianchi enkele boeiende teksten publiceerde. Ook de patristische traditie van het christendom neemt een belangrijk plaats in.

De liturgie die men viert, met name het getijdengebed, is geschoeid op de traditie van het westen. Er zijn overigens veel oosterse elementen, bijvoorbeeld iconen of het van oorsprong zeer oosterse feest van de Transfiguratie. De liturgie is zodanig

vormgegeven, dat ieder zich erin kan herkennen. Men viert de eenheid niet op sacramentele wijze in de eucharistie. De consequentie die men, met alle pijn, trekt uit de verdeeldheid tussen de kerken.

Een protestantse monnik, een Franstalige Zwitser, zegt in een interview over hoe het is om als christenen van verschillende kerken het dagelijks leven van een monnikengemeenschap te leiden: 'Het werkelijke probleem

[...] is dat van het vieren van de eucharistie op zondag. Wij vieren de katholieke mis [...] en praktiseren de eucharistische gastvrijheid, vanuit het idee dat het gaat om een provisorisch lapmiddel, dat nauwelijks bevredigend is [...]. Het is een ware pijn, op een diepe manier, om iedere zondag te moeten vaststellen dat we niet voluit het sacrament kunnen delen van Degene die ons verenigt.*'

Monnik zijn

Men is monnik, maar acht zich niet beter dan anderen. Bianchi schreef zelfs een boek over het religieuze leven in de Kerk onder de titel 'Wij zijn niet beter' (Non siamo migliori, Edizioni Qiqajon, Bose; Franse vertaling: Si tu savais le don de Dieu, Lessius, Bruxelles). De reeds geciteerde protestantse monnik noemt als een van de redenen waarom hij voor Bose koos 'de wil om ons celibaat niet hoger te achten dan het huwelijksleven en het verlangen om een "verzameling van eenvoudige christenen" te blijven, zoals onze regel [van Bose, red.] het zegt.'

Dit mag tegenwoordig een open deur lijken, maar begin jaren '60 was in rooms-katholie-

Enzo Bianchi. Foto: DR.

Monastero di Bose

ke kring het gevoel dat het kloosterleven 'beter' was nog alom aanwezig. En voor protestanten was en is, mede tegen die achtergrond,

monastiek leven

niet vanzelfsprekend. Een dominee, gast van Bose, zegt daarover: 'In de tweede helft van de 20e eeuw was het niet evident voor de gereformeerde kerken om het monastieke leven te herontdekken met zijn eis van absolute trouw aan de drie traditionele geloften. De kritiek daarop en het wantrouwen ertegen, zoals geformuleerd door de Vaders van de Reformatie in de 16e eeuw, bleven in het confessionele bewustzijn voortbestaan. De nieuwe gemeenschappen moesten deze reserves overwinnen en het bewijs leveren dat ze wilden staan in de grote traditie van de éne en ongedeelde Kerk.' Volgens Bianchi is het dit staan in de (ongedeelde) Kerk door het monnikendom vanaf zijn begin, dat het tot een krachtige oecumenische leefvorm maakt.

Gastvrijheid

De 'spirituele oecumene' van Bose krijgt ook gestalte in de gastvrijheid die het monnikendom eigen is. Bose ontvangt vele gasten. Onder hen kerkelijke leiders als patriarch Bartholomeos van Constantinoepel, patriarch Ignatius Hazim van Antiochië, patriarch Alexej van Moskou en aartsbischop Rowan Williams van Canterbury. Ontmoeting staat centraal in Bose, ook rond belangrijke oecumenische en spirituele thema's. Men verzorgt retraites, bijeenkomsten en cursussen en de bekende 'Internationale oecumenische conferenties over orthodoxe spiritualiteit', die, met alle moeilijkheden op het hoge niveau van de kerkelijke politiek (bijvoorbeeld Moskou-Vaticaan, orthodoxen vs. protestanten), de lijnen tussen de westerse kerken en de Orthodoxie open houden.

De oecumene blijkt een langere adem te vergen dan we vaak willen (en kunnen) opbrengen. Gemeenschappen als Bose waar men weer op adem kan komen, zijn daarom van vitaal belang.

Leo van Leijssen

* 'Ce sont les différences qui permettent la rencontre', *Entretien avec frère Matthias Wirtz, moine de Bose*, pp. 26-27 in: *UNITE des chrétiens. Revue oecuménique de formation et d'information*, no. 130, avril 2003. Dit artikel is gebaseerd op deze uitgave naast de officiële website van Bose: <http://www-1.monasterodibose.it>.

vervolg van pagina 1

De Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken en de Evangelisch-Lutherse Kerk hebben hun enthousiasme en hun opvatting over de eenheid in de praktijk toegepast op hun onderlinge verhoudingen. Ze hebben de moed gehad om zichzelf in dat proces op het spel te zetten. De weg naar eenheid vergt vernieuwing en verandering en is zonder een groot vermogen tot dialoog niet begaanbaar. De drie kerken hebben, om breuken uit het verleden te overwinnen, de moed gehad die weg daadwerkelijk te gaan. De Rooms-katholieke Kerk kan veel leren van de ervaringen van de Sow kerken. Als tochtgenoten op de weg naar de eenheid van de Kerk, waarop we elkaar steunen, bemoedigen en kritisch bevragen, kunnen we in deze periode van voorbereiding op de definitieve vereniging van de SoW kerken door gebed blijken geven van onze betrokkenheid en verbondenheid. Laten ook wij als katholieken daarom God bidden voor de voltooiing van het SoW proces dat kerken uit de Reformatie verenigt.

Geert van Dartel

Gebed voor de Protestantse Kerk in Nederland

Heer,
Wij bidden voor de voltooiing van het Samen op Weg proces dat kerken uit de Reformatie verenigt in de Protestantse Kerk in Nederland.

Geef dat de verschillende tradities, die geënt op Uw Woord breuken uit het verleden te boven willen komen, elkaar niet forceren, maar elkaar in hechte gemeenschap verstaan en vernieuwen.

Beziel de Kerk met Uw Geest en sterk haar in de eenheid, opdat uw verlossend Woord voor de wereld door verkondiging en dienst vele harten bereikt.

Geef, Heer, dat deze mijlpaal op de pelgrimstocht naar de eenheid van uw Kerk de oecumenische beweging in ons land opnieuw inspireert en moed geeft in het spoor van Jezus Christus, onze Heer. Amen

Groeien naar eenheid Omgaan met verschillen Algemene Ledenvergadering 7/11/03

Het bestuur van de Katholieke Vereniging voor Oecumene nodigt leden en sympathisanten uit om op vrijdag 7 november, het feest van de H. Willibrord, in 's-Hertogenbosch de jaarlijkse algemene ledenvergadering bij te wonen. In de huishoudelijke vergadering in de ochtend worden de jaarstukken vastgesteld en vindt de verkiezing van nieuwe bestuursleden plaats.

Het middagedeelte is gewijd aan de betekenis van het Samen op Weg proces voor de oecumene. Ds. B. Wallet, ds. I. Fritz en ds. R. Vissinga spreken vanuit hun eigen ervaringen over groeien naar eenheid en omgaan met verschillen. Aansluitend inventariseren ds. H.J. Bakker, ds. A.W. Berkhof en studentpastor H. van Doorn de leerpunten voor de oecumene.

U kunt zich tot 25 oktober inschrijven voor de ledenvergadering door de bon op deze pagina ingevuld op te sturen aan het secretariaat. Voor deelname aan het middagedeelte wordt een bijdrage gevraagd van € 5,-. De bijeenkomst vindt plaats op vrijdag 7 november van 11.00 uur tot 16.30 uur in Huize Mariënborg, St. Janssingel 92 in 's-Hertogenbosch.

Antwoordkaart

Naam

Adres

Postcode/woonplaats.....

Telefoon/e-mail.....

- neemt deel aan de algemene ledenvergadering op 7 november
 neemt deel aan het middagedeelte Groeien naar eenheid. Omgaan met verschillen

Stuur deze bon op naar:

**Katholieke Vereniging voor Oecumene
Walpoort 10, 5211 DK 's-Hertogenbosch**

E-mailen of bellen kan ook: E secretariaat@oecumene.nl, T 073 6136471.

Genoeg zonder anderen?

'Hebben we zelf dan niet genoeg?' vroeg iemand me onlangs. Het ging om de vraag of we als katholieken, ook als het gaat om vormen van geloofsbeleving, van andere kerken kunnen leren. Van de orthodoxen met hun beeld- en meditatietraditie. Van de reformatische christenen met hun geloofsbeleving van het Woord, maar ook van de verbinding van geloof en diaconie, sociale inzet.

Natuurlijk was ik het met mijn gesprekspartner eens dat we de rijkdommen van de eigen traditie niet mogen vergeten. Maar iemand die toch waarlijk niet van een verwaarlozing daarvan verdacht kan worden, de huidige paus, heeft er zelf voor gepleit 'in onderlinge uitwisseling te geven wat ieder van hen nodig heeft om volgens Gods plan te groeien', waaronder 'zelfs de manier waarop door de andere kerken en kerkelijke gemeenschappen bepaalde waarden die alle christenen gemeen hebben, zijn benadrukt en beleefd' (Ut unum sint 87).

In dezelfde lijn kunnen we in heden en verleden van die andere tradities inspirerende mensen vinden. De herinnering aan hen levend houden kan de gave en stimulans van geloven ook voor ons nieuwe diepte en kracht geven.

In een tijd waarin nieuwe uitdagingen opkomen vanuit technische ontwikkelingen met soms grote ethische consequenties en globale economische ontwikkelingen die diep in de sociale structuren van onze maatschappij ingrijpen, kan een verbreding van de vormen waarin we ons geloof kunnen beleven en daarmee vasthouden, alleen maar welkom zijn. In zo'n brede bedding kan geloven voor velen gemakkelijker wegen vinden om ook met deze uitdagingen om te gaan. Met zo'n uitwisseling ontstaat er pas echt oecumenische spiritualiteit.

Al genoeg vormen van geloofsbeleving? Dat mag voor deze of gene waar zijn. Maar kijkend naar de hele breedte van de geloofsgemeenschap: hoe zouden we daarvan genoeg kunnen krijgen?

Ad Brants
Voorzitter

